

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IX. Artes, subterfugia, æquivocationes, cavillationes, quibus
damnati dogmatis invidiam declinare conati sunt Molino Philosophistæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

Multis enim (inquit) peccando contra rationem, non cogitant semper de lege divina, neque de Deo. Et n. 115. Contrarietas ad legem Dei, conceptam ut Dei, non est de essentia & ratione omnis peccati, atque etiam dari potest peccatum (contra rationem utique, seu conscientiam) cum advertentia invincibili ad legem Dei, conceptam ut Dei. Neque duae ille rationes (ait sect. 12. n. 117.) contrarietas scilicet ad rectam rationem, & contrarietas ad legem Dei, sunt adeo connexae, ut concepta una concipiatur necessario altera. Similiter Rhodius disp. 1. de pecc. q. 1. sect. 1. in peccato actuali duo reperiuntur, primum quod sit malum morale, quia est recessus à regula. Secundò, quod sit aversio à Deo, & vera ejus offensa. Quae duae rationes distinctae sunt: cum una sit altera prior, & illam fundet, possintque invicem separari. Priorem illam peccati rationem agnoverunt Ethnici omnes; posteriorem autem Theologia sola docet. Hinc verò peccatum philosophicum sponte fluere, nemo est qui non videt. Et hinc illud laudati Authores intulerunt.

77 *Ista sunt ergo principia, ex quibus derivatum est Divionense de peccato philosophico dogma damnatum. Quod propter horrenda consecutaria inde pullulantia anno 1689. & 1690. quinque denuntiationibus S. Pontifici, Episcopis, Principibus & Magistratibus solemniter denuntiatum, toti orbi tantum incussit horrorem, ut illud Alexander VIII. per decretum editum 24. Augusti 1690. Vaticani fulmine percussisset, ut sequitur: Sanctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui more audiret duas Theses, seu propositiones, unam denuò, & in majorem animarum perniciem suscitari, alteram de novo erumpere. Et cum sui Pastoralis officii munus sit, oves sibi creditas à noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere, dictarum Thesium seu propositionum examen pluribus in S. Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis DD. Cardinalibus... sedulo commisit... Quarum Thesium secunda est tenoris sequentis: Peccatum philosophicum, seu morale, est actus humanus disconveniens naturae rationali, & rectae rationi. Theologicum verò, & mortale, est transgressio libera divinae legis. Philosophicum, quantumvis grave, in illo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale, dissolvens amicitiam Dei, neque aeternam poenam dignum.*

Quibus peractis, sanctissimus, omnibus plene & mature consideratis... secundam Thesim, seu propositionem, declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, & erroneam, & uti talem damnandam & prohibendam esse, sicut damnat & prohibet, &c. Eandem Jesuitae Parisienses in prima epistola sua, (sex ante mensibus) declaraverant se detestari, velut hereticam, & velut execrandam impietatem.

CAPUT IX.

Artes, subterfugia, equivocationes, cavillationes, quibus damnati dogmatis invidiam declinare conati sunt Molino-Philosophista.

78 **T**Am horrenda sunt, quae ex damnato Philosophismo Denuntiator illius derivavit esse consecutaria, manifestèque demonstravit inde esse Philosophismum, sed & principia omnia ipsius, à quocumque sincero veritatis amatore, cordatoque Theologo, damnari simul & abjurari, in testimonium sinceri sui in veritatem amoris. Verum puduit nonnullos Philosophistas juniores testimonium istud veritati reddere, Christianaèque humilitate fateri, se, vel suos, in tradendo Philosophismo, principiique illius, humanum aliquid passos. Quò ergo se vertentur? Posteaquam animadverterunt Philosophismum suum ab Alexandro VIII. damnatum, totique Orbi Christiano invisum; ad declinandam ipsius invidiam, negare ceperunt, Philosophismum à se unquam, vel ab ullo è Societate traditum fuisse, ante Divionensem Thesim. Imò negare ausi sunt, à se, vel suis, tradita principia, ex quibus deducitur. Verum ipsum Philosophismum, & principia ipsius ab ipsis tradita fuisse, compertum est ex dictis capite praecedenti. Deinde ad hypothesim metaphysicam confugientes, dixerunt, Philosophismum à suis traditum non fuisse, ut veritatem practicè possibilem, sed ut hypothesim metaphysicam. Sed & hujus oppositum evidenter demonstratum est n. 61. 64. 65. 67. 74. 75.

79 **P**ostremò verterunt se ad equivocationes, cavillationes & subterfugia, per quae in speciem à damnato Philosophismo recedentes, in eo reipsa persistenterunt. Quod ideò demonstrandum suscipimus, ut à cavillationibus illis impo-
80 sterum abstinentes, tandem aliquando Philosophismum reverà detestentur. Prima equivocatio fuit, dicere, quòd ad formale peccatum advertentiam malitiae non requirerent actualem, sed virtuales tantum & interpretativam. Verum in requirenda actuali reipsa adhuc persistunt, dum ad virtuales advertentiam requirunt actualem scrupulum, dubium vel suspensionem de malitia, vel obligatione inquirendi de illa; inculpatamque & à culpa excusantem putant inadvertentiam, incogitantiam & inconsiderationem, quando nullus scrupulus, dubium, vel suspicio actualis de illa occurrit. Hoc ipso namque conveniunt cum Valquez, aliisque n. 10. relatis, formalem actualemque malitiae considerationem sic requirentibus, ut contenti sint ejusmodi scrupulo, dubio, vel suspicione, uti vidimus ibidem.

81 **S**ecunda equivocatio fuit circa voces peccatum formale, offensa Dei, &c. In Thesi namque Lovanienti 17. Julii 1690. ut immunes vi-

derentur à querela peccati philosophici, dixerunt, factà hypothesi, graviter aliqui committi contra rectam rationem, ab eo qui invincibiliter legem ignorat divinam (naturalem) illum tunc peccatum committere (pervertit enim hominum mores, ordinemque universi) & formale quidem (cum liberè committatur) offensivum præterea Dei (quipote qui natura rationalis non tantum Conditor est, verum etiam Vindex) quantumvis ut contra illum perpetratum non cognoscatur. Nec tamen admiserunt, illud formale peccatum, Deique offensam, esse formale peccatum theologicum, formalemque offensam Dei theologiam, uti constat ex sequentibus verbis ejusdem Theos: *Nec tamen faciendo id quod est contra Deum, dicens est injuriam inferre Deo* (cui peccatum omne formale theologicum, & omnis offensam Dei formalis haud dubiè inferit injuriam).. hinc non omnem peccati theologici malitiam contrahit, qui sic delinquit philosophicè. Nec enim malitia simpliciter contrahitur, quæ simpliciter ignoratur. Quis ibi non videt Philosophismum, verbis fallacibus fucatum? Quis non videt in re idipsum, quod dixerant 21. Julii 1687. Theologi statuerunt peccatum mortale theologicum pœnas sensus mereri: quia est gravis & formalis offensam Dei, sub ratione summi & infiniti boni agniti; passim etiam negant peccatum philosophicum aternas pœnas sensus mereri, cum illud non sit formalis offensam Dei, sub ratione summi & infiniti boni agniti. An non rectè? Nobis quidem ita apparet. Et in Thesi anni 1688. Ideo præcisè quis pœnas sensus aternas incurrit, quia graviter formaliter offendit Deum, sub ratione summi & infiniti boni cognitum. Philosophicum autem peccatum cum illa cognitione non committitur. Igitur pœnas illas sensus aternas non mereatur... Nobis certè ea rectè dici posse videntur. Et cur non omnibus?

82 Tertia æquivocatio fuit, & adhuc est, circa terminos istos, ignorantia vel inadvertentia invincibilis, inculpabilis, involuntaria, &c. Se enim, suosque, à Philosophismo alienos esse, ostendere conati sunt hoc argumento: nec horrenda crimina, commissa ex ignorantia, vel inadvertentia invincibili, inculpabili, & involuntaria, à nostris reducuntur ad sola peccata philosophica: nec commissa ex ignorantia vel inadvertentia vincibili, culpabili & voluntaria. Non 1um, quia solemnis sententia nostra est, ignorantiam invincibilem, inculpabilem & involuntariam excusare à peccato, nedum theologico, sed & philosophico. Nec 2um, quia fatemur omnes, ignorantiam & inadvertentiam vincibilem, culpabilem & voluntariam à peccato theologico non excusare.

83 Sed numquid argutiis suis efficere queunt, ut quod terminis expressis sui tradiderunt, non tradiderint? Itaque sophistica est argutia ista. Tum quia Philosophistæ contendunt peccatum philosophicum committi cum cognitione quod repugnet rationi & naturæ rationali; sine cognitione tamen quod sit offensam Dei. Ita ex-

presè P. Andry tract. de peccatis, quem in Collegio Remensi dictavit anno 1677. & P. de Ligier in Dictatis quæ in Collegio Lugdunensi tradidit anno 1686. ubi sic: *Peccatum purè philosophicum benè definitur: actus liber, cum advertentia ad disconvenientiam cum natura rationali, & cum omni* (invincibili proinde secundum vulgatam Sociorum doctrinam) *inadvertentia ad Dei legem.* Sicque inadvertentia invincibilis ad Dei legem, secundum ipsos, eo ipso non excusat à peccato philosophico. Tum quia in argumento duplex latet æquivocatio. Prima in acceptione istarum vocum, *invincibilis, inculpabilis, involuntaria.* Altera in acceptione vocis, *peccatum.*

Tametsi ergo solemnis Sociorum sententia 84 sit, ignorantiam, seu inadvertentiam vincibilem, culpabilem & solum in causa voluntariam, non excusare à peccato improprie dicto, quod utique in causa peccatum est: in se tamen, & ratione sui imputabile non est: ajunt tamen excusare à peccato proprie dicto, id est quod in se & ratione sui imputabile sit. Ut enim Terillus ait q. 63. assert. 4. post Sanchez, Filiutium, Suarez, Layman, Escobarium, Tamburinum, num. 71. 72. 73. relatos: *voluntas in opere particulari non peccat moraliter peccato proprie ac ratione sui imputabile, quando nulla actualis advertentia, nec specialis, nec confusa, malitia moralis, vel periculi præcessit, vel saltem dubitatio aliqua, vel scrupulus.* Et in fine numeri 11. *Si præsens inconsideratio sit effectus negligentia prioris, tunc quidem non negamus, tam ipsam inconsiderationem, quam opus ex illa causatum, esse effectus peccati, & si velis, esse & denominari peccata; sed nullam propriam imputabilitatem habent, etiamsi homo potuerit & debuerit advertere malitiam.* Quia, ut ait ante medium ejusdem numeri, *absque aliqua actuali advertentia de malitia peccati, nullum committitur peccatum mortale, non solum per consensum verum & absolutum; sed ne quidem per interpretativum.* In quo falsò putat, antiquos Theologos discrepare ab aliquibus paucis, qui tenent advertentiam actualem non esse necessariam ad consensum interpretativum, sed sufficere advertentiam virtuales & interpretativam. *Quam tunc intervenire ajunt, quando ratio actu non considerat objectum, in quod fertur voluntas, esse malum; potuit tamen, morali potentia, & debuit illud considerare.* Verum (inquit) *assertio præsens haud dubiè præferenda est isti opinioni contraria, & simpliciter habenda verissima.*

Denique dum idem Terillus (cum communi Sociorum sententia) horrenda crimina, per ignorantiam & inadvertentiam invincibilem, inculpabilem, & involuntariam, ab omni excusat peccato; ignorantiam, inadvertentiamque invincibilem, &c. longè aliter (cum suis) accipit quàm S. Thomas, & Veteres communiter acceperunt, invincibilemque, inculpabilem & involuntariam vocat, quam ipsi vincibilem, culpabilem, voluntaria-

riamque censuerunt, ut constat ex dictis n. 74. ubi Terillum, ex communi Sociorum sententia, audivimus dicentem: *Fatemur... ignorantiam sapè esse voluntariam, adeoque etiam imputabilem. Sed eam non aliter voluntariam esse admittimus, quam si antecedenter aliqua de illius vitiatione obligatio menti occurrerit, &c.* Ex communi (inquam) Sociorum sententia: ad id enim significandum, non dicit fateor, sed *fatemur*; nec dicit, non aliter admitto, sed, *non aliter admittimus*. Communis proinde opinio Sociorum est, ad ignorantiam vel inadvertentiam vincibilem, culpabilem & voluntariam, non sufficere, quòd in eam quis incidit per culpam suam personalem, v. g. per immoderatas passiones, concupiscentias, habitus corruptos, consuetudines pravas (quod tamen sufficit juxta S. Thomam, & Veteres passim) sed præterea necessarium esse, quòd antecedenter aliqua de illius vitiatione obligatio menti occurrerit. Qua ex positione horrenda sequuntur consecratoria, uti vidimus n. 75. & amplius infra videbimus. Non mirum proinde quòd ignorantia Molinisticè invincibilis & involuntaria, Thomisticè vincibilis sit, culpabilis & voluntaria; non excusans proinde à peccato. Quod omninò est observandum, ad verum intellectum doctrinæ Ecclesiæ, per Alexandrum VIII. damnantis hanc propositionem secundam in Decreto de 7. Decembris anni 1690. *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ, operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.*

CAPUT X.

Intoleranda propositiones ex damnato Philosophismo ab ipsismet Philosophis derivata.

86 **N**umero 62. ostendimus, ignorantiam Dei invincibilem, inculpabilemque, etiam ad longum tempus, à nonnullis Philosophis admitti. A fortiori inculpata, invincibilemque admittunt incogitantiam de Deo. His positus, prima propositio est Arriagæ disp. 2. de Deo sect. 69. de taliter ignorante dicentis: *Etiamsi alium occidat, & putet se male facere, non est inconveniens in tali concedere eam actionem non esse penam aternam dignam. Quia ratio promerendi penam aternam solum desumitur ex eo quòd aliquis homo, saltem in confuso, noscat se offendere Deum summum. Quod in ignorante non reperitur.*

87 Secunda propositio ejusdem ibidem: *Ignorans vincibiliter Deum esse, à peccato nihilominus excusari potest, etiamsi suboritur ei dubium de Deo, omittatque inquirere. Ratio est (inquit) quia multe sunt res, de quibus mihi occurrit ratio dubii, non tamen pecco, non ulterius inquirendo. Sunt enim res, quarum mea non interest, & de his non teneor amplius inquirere, ut per se patet. Obstupescite Lector, hoc à Theologo Christiano ad Dei existentiam extendi, quali hominis non interfit, orto de*

ea dubio, de ea inquirere. Pergit enim: *Qua posito, etiamsi aliquod dubium suboritur in multis barbaris hominibus, an sit aliqua causa v. g. qua produxit celos (id est an Deus sit: si quidem in margine habetur: dubia barbarorum de Deo) non tamen propterea excusatur species, quòd illa sit Legislatores, vel veneratione digna, vel quòd illa dederit præcepta, qua ego debeam inquirere. Imò forte sapè in contrarium: ad me talia discutere non pertinet, nec utile est. Sicut si jam movetur dubium in aliquo, quo pacto arbores crescant, non peccat certe ulterius non inquirendo causam (bella certè comparatio, dignaque Theologo Catholico) unde inferitur, non esse culpabiles in tali ignorantia, etiamsi fuerit vincibilis physicè; imò moraliter etiam vinci poterit, debite inquirendo.*

Tertia propositio: *Siquis adulterium vel homicidium perpetraverit non cogitando de Deo (non dicit, siquis per impossibile, prout Theologi solent, dum de impossibili casu loquuntur) non imputabitur operanti quòd offenderit Deum; sed quòd occiderit, vel mæchus fuerit. Nec Deus indignabitur quòd ipsum offenderit, sed propter homicidium vel mæchiam, qua potest dici offensiva materialis, ut distingatur ab illa alia, qua potest dici formalis, quatenus contrahit formaliter malitiam offensionis divine. Cardinalis de Lugo disp. 5. de Incarn. sect. 5.*

Quarta: *Nulla furta, adulteria, homicidia aliavè scelera, quantumvis enormia, habent rationem peccati formalis, aut divine offensa, in invincibiliter ignorante omnem Dei legem, prohibitionem, aut existentiam. Duffius Minorita Hibernus, in Thesi defensa Lovanii 29. Julii 1679.*

Quinta: *Nascitur Petrus, baptizatur, atquequam loqui sciat capitur à Barbaris, in sylvam inducitur, & Atheismum positivè docetur. Ad usum rationis pervenit. Possè invincibiliter nescire Deum, Theologi nobiliores affirmant. Moritur igitur, antequam ignoret vincibiliter Deum, & per consequens aliquod committat mortale, licet gravia multa contra lumen rationis committat. Quòd puerum D. Fagnanus mittit? non ad infernum: quia originali ille, & actuali mortifero caret. Ad calum ergo. Caramel in Apologem. contra Fagnanum.*

Sexta: *Quid si baptizatus aliquis in Atheismum, & gravia scelera, per breve tempus ignorantia Dei inculpabili laborans, incidisset, & sic in illis mortuus fuisset? Respondetur... Cum eo fore, uti cum justo, qui in mortali materiali moretetur. Neotericus quidam doctus disput. 1. de Incarnat. n. 150.*

Prima propositio à mortali penamque aternam excusat homicidium cum conscientia mali gravissimi factum, ex hoc solum quòd factum non est cum conscientia Dei per illud offensum. Vix tamen, & ne vix quidem Augustinus adduci potuit, ut crederet Juliano, affirmanti Manichæos dicere: *Siquis homicidium*